

Súd: Mestský súd Košice
Spisová značka: K2-10Cpr/6/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7221205651
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 07. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michaela Kotosová Hucová
ECLI: ECLI:SK:MSKE:2023:7221205651.6

Uznesenie

Mestský súd Košice v spore žalobcu: A. A., nar. XX.X.XXXX, A. XX, zastúpeného: JUDr. Silvia Turcsányiová, advokátka, Štefánikova 21/111, Trnava, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo obrany SR, Kutuzovova 8, Bratislava, IČO: 30 845 572, o určenie, či ide o služobný úraz takto

rozhodol:

Konanie zastavuje a vec postupuje B. C. D. E., F. XX, Bratislava.

Žalovanej proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Žalobca sa žalobou doručenu súdu 29.7.2021 domáhal, aby súd určil, že úraz, ktorý žalobca utrpel 4.3.2014 počas taktickej a topografickej prípravy výcviku v areáli žalovaného, je služobným úrazom. Zároveň žiadal priznať náhradu trov konania.

2. Okresný súd Košice II rozsudkom z 21. apríla 2022 č. k. XXXXX/X/XXXX-XXX určil, že úraz, ktorý žalobca utrpel 4.3.2014 počas taktickej a topografickej prípravy výcviku v areáli Vojenského útvaru 8024 Rožňava, je služobným úrazom a žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Krajský súd v Košiciach uznesením z 28. februára 2023 sp. zn. XXXXXX/X/XXXX na odvolanie žalovanej zrušil rozsudok a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Uložil súdu prioritne riešiť právomoc súdu ohľadne požadovaného nároku žalobcu. Iba v prípade, že dospeje k záveru o svojej právomoci alebo dospeje k záveru, že niet orgánu, ktorému by bolo potrebné vec postúpiť, opätovne sa bude zaoberať prípustnosťou žaloby podľa § 137 CSP a vecne ju prejedná len v prípade, že dospeje k záveru o právomoci súdu a o prípustnosti žaloby (ku ktorej ale bude musieť dospieť z iných než doteraz uvedených dôvodov).

4. Žalobca vo vyjadrení doručenom súdu 22.5.2023 okrem iného uviedol, že zákon o sociálnom zabezpečení vojakov platný v čase, keď nastala skutočnosť, určenia ktorej sa žalobca domáha, v § 87 odsek 1 písm. d) bod 2 uvádzal, že posudková komisia sociálneho zabezpečenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia posudzuje, či sa stal profesionálny vojak invalidný v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania a v akej miere je znížená jeho schopnosť vykonávať primerané civilné zamestnanie. Zdôraznil, že posudková komisia posudzuje len invaliditu vojaka (a jej mieru) v dôsledku služobného úrazu, nikdy neskúma ani neposudzuje to, či úraz je úrazom služobným. Takéto oprávnenie jej zo zákona ani nevyplýva, a v praxi sa ani nikdy nerealizuje. Záver o nemožnosti riešiť túto otázku (či úraz možno označiť za služobný) posudkovou komisiou je jednoznačne správny. V čase, keď je fyzická osoba profesionálnym vojakom, toto oprávnenie má výlučne úrazová komisia, a jeho realizáciu zabezpečuje veliteľ (§ 8 písmeno n) zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Poukázal na čl. 11

ods. 2 prvej vety, čl. 14 ods. 1 prvej vety, čl. 17 odsek 1 Smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 21/2014 o podrobnostiach o jednorazovom mimoriadnom odškodnení, jednorazovom odškodnení pozostalých, zvýšenom jednorazovom odškodnení pozostalých, o postupe nadriadených pri prerokúvaní a určovaní náhrady škody a o ďalších podrobnostiach o poskytovaní náhrad v súvislosti so služobnými úrazmi a chorobami z povolania profesionálnych vojakov v znení smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 53/2018 (ďalej len „smernica č. 21/2014“). Z čl. XX G. X H. B. D. I. XX/XXXX jednoznačne vyplýva, že úrazová komisia je oprávnená konať len s profesionálnym vojakom. Keďže k hláseniu služobného úrazu a začatiu konania podľa smernice č. 21/2014 došlo v čase, keď už žalobca nebol profesionálnym vojakom, nespĺňal podmienky pre konanie pred úrazovou komisiou. Podľa čl. 17 odsek 1 smernice č. 21/2014 jedine úrazová komisia je oprávnená vyšetrovať služobný úraz ale len v konaní s profesionálnym vojakom. Ďalšími orgánmi, ktoré sú oprávnené na základe záznamu o úraze tento úraz prešetrovať sú orgány činné v trestnom konaní alebo súd. Týmto osobitným predpisom je daná právomoc súdu v tejto veci rozhodovať. Záver o právomoci orgánov podľa zákona o sociálnom zabezpečení profesionálnych vojakov, aký je naznačovaný v bode 34. uznesenia odvolacieho súdu, neobstoí, a to najmä z dôvodu, že je jasne vymedzené, na aký okruh právnych vzťahov sa tento právny predpis aplikuje. Určovanie právnych skutočností, bez ohľadu na to či tvoria alebo netvoria podklad pre ďalšie rozhodnutie, nie je v právomoci žiadneho orgánu, činnosť a konanie ktorých je upravená týmto zákonom o sociálnom zabezpečení profesionálnych vojakov. V zmysle zákona o sociálnom zabezpečení profesionálnych vojakov sú vedené len konania o dávkach a službách sociálneho zabezpečenia. K odvolacím súdom naznačenej súvislosti analogicky uviedol, že ani Sociálna poisťovňa nie je oprávnená hodnotiť, či úraz je úrazom pracovným a akékoľvek spory ohľadom charakteru úrazu sú spormi, ktoré sú oprávnené riešiť len súdy. Dal do pozornosti rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. marca 2018 sp. zn. 9Sžo/61/2016 a z 28. februára 2018 sp. zn. 9So/45/2016. Možnosť aplikácie ustanovení vzťahujúcich sa na pracovnoprávne vzťahy, a najmä na pracovné úrazy v zmysle Zákonníka práce, aj na vzťahy profesionálnych vojakov, vyplýva zo zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, platného v čase vzniku úrazu (§ 191 odsek 1 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov) možno subsidiárne použiť v tomto zákone uvedené ustanovenia Zákonníka práce. Týmto ustanoveniami Zákonníka práce sú aj ustanovenia upravujúce pracovný úraz, a z ktorých vychádzajú aj predpisy profesionálnych vojakov. Poukázal na § 1 odsek 2 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, platný v deň vzniku služobného úrazu, Na právne vzťahy profesionálneho vojaka pri vykonávaní štátnej služby sa Zákonník práce vzťahuje len vtedy, ak to ustanovuje tento zákon. Podľa ustanovenia § 191 odsek 1 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov platného v deň vzniku služobného úrazu, Na právne vzťahy profesionálnych vojakov pri vykonávaní štátnej služby sa primerane použijú ustanovenia § 1 ods. 4, § 15 až 18, § 20, § 32 až 35, § 37 a 38, § 39 ods. 1, § 40 ods. 1, 2, 5 až 7, § 49 ods. 4, § 75 ods. 3, § 79 ods. 2 § 85 ods. 2, 3 a 5, § 86 ods. 2 a 3, § 90 ods. 1, 7 až 9 a 11, § 91 ods. 1, 3 až 6, § 92 a 93, § 94 ods. 1, § 99, § 104, § 106 ods. 2 § 117, § 118, § 122 ods. 4, § 129 až 131, § 136 ods. 1, § 137 ods. 1, 4 a 5 písm. a), b), i), j) a l), § 138, § 141 ods. 1, ods. 2 písm. a) až h), ods. 3 a 5, § 144 ods. 1 a 2, § 146 ods. 1, 2 a 4, § 147, 148, 150, 160, 161, § 166 až 170, § 178 až 180, § 181 ods. 1 a 2, § 182 až 189, § 192 až 194, § 195 ods. 2 a 6, § 196, 197, § 198 ods. 1 písm. d), § 217 až 219, § 220 ods. 1 a 2, § 221 a 222 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, teda aj jeho § 195 odsek 2. Charakter úrazu, teda či ide o úraz pracovný, resp. služobný, smie hodnotiť výlučne súd, nie iný orgán sociálneho poistenia, analogicky sociálneho zabezpečenia. Z toho vyplýva aj príslušnosť súdu, ktorá je špecifická pre pracovnoprávne spory a stanovená osobitne Civilným sporovým poriadkom.

5. Žalovaná vo vyjadrení doručenom súdu 16.5.2023 okrem iného uviedla, že vznáša námietku nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky na prejednanie predmetnej veci z dôvodu, že v konečnom dôsledku otázku poškodenia zdravia žalobcu, ktoré by malo mať priamu súvislosť so vznikom ním deklarovaneho služobného úrazu, je oprávnený vyhodnotiť a posúdiť jedine Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia v rámci administratívneho (správneho) konania podľa § 81 ods. 1 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z. Výsledok vyšetrenia služobného úrazu, či už ide o výsledok svedčiaci v prospech profesionálneho vojaka (udalosť je vyhodnotená ako služobný úraz), alebo ide o výsledok svedčiaci v neprospech profesionálneho vojaka (udalosť nie je vyhodnotená ako služobný úraz), zasiela príslušný služobný orgán Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia (§ 114 ods. 1 písm. g) zákona č. 328/2002 Z. z.). Žalovaná má za to, že výsledok vyšetrenia služobného úrazu tvorí jeden z podkladov pre vydanie rozhodnutia o priznaní dávky úrazového zabezpečenia zo strany Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, ktorej priznanie je závislé práve od posúdenia konkrétnej udalosti, či išlo, resp. či nešlo o služobný úraz. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia pritom nemusí byť výsledkom vyšetrenia služobného úrazu zo strany služobného úradu, resp. služobného orgánu viazaný, a ak má o takýchto

záveroch určité pochybnosti, je dokonca povinný vykonať ďalšie dokazovanie na relevantné rozptýlenie takýchto pochybností. V nadväznosti na uvedené skutočnosti a v intencii § 10 ods. 1 CSP žalovaná navrhla, aby súd zastavil a vec postúpil Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia.

6. Podľa § 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej ako „CSP“) súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

7. Podľa § 4 CSP iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon.

8. Podľa § 10 ods. 1 CSP ak spor alebo vec patrí do právomoci iného orgánu Slovenskej republiky, súd konanie bezodkladne zastaví a spor alebo vec mu postúpi. Právne účinky spojené s podaním žaloby zostávajú zachované.

9. Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 328/2002 Z. z.) tento zákon upravuje sociálne zabezpečenie policajtov a profesionálnych vojakov, 1) ktoré tvorí a) nemocenské zabezpečenie, b) úrazové zabezpečenie, c) výsluhové zabezpečenie a d) služby sociálneho zabezpečenia.

10. Podľa § 30 písm. e) zákona č. 328/2002 Z. z. z výsluhového zabezpečenia sa poskytuje invalidný výsluhový dôchodok.

11. Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. policajt alebo profesionálny vojak, ktorý sa stal invalidným v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania, má odo dňa vzniku invalidity, najskôr však odo dňa skončenia služobného pomeru, nárok na invalidný výsluhový dôchodok.

12. Podľa § 81 ods. 3 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z. dávky výsluhového zabezpečenia priznáva, zvyšuje, znižuje, vypláca, zastavuje a odníma profesionálnemu vojakovi a pozostalým po ňom Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

13. Podľa § 83 ods. 1 písm. e) zákona č. 328/2002 Z. z. na žiadosť sa poskytuje invalidný výsluhový dôchodok.

14. Podľa § 87 ods. 1 písm. d) bod 2. zákona č. 328/2002 Z. z. posudková komisia sociálneho zabezpečenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia posudzuje, či sa stal profesionálny vojak invalidný v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania a v akej miere je znížená jeho schopnosť vykonávať primerané civilné zamestnanie.

15. Podľa § 84 ods.1 zákona č. 328/2002 Z. z. na konanie o dávkach a službách sociálneho zabezpečenia sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, 29) ak tento zákon neustanovuje inak.

16. Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol príslušný orgán, je správny orgán takým rozhodnutím viazaný; inak si správny orgán môže o takejto otázke urobiť úsudok alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania.

17. Podľa § 40 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) správny orgán si nemôže ako o predbežnej otázke urobiť úsudok o tom, či a kto spáchal trestný čin, priestupok alebo iný správny delikt, alebo o osobnom stave fyzickej osoby, alebo o existencii právnickej osoby, ak patrí o tom rozhodovať súdu.

18. Z obsahu spisu vyplynulo, že konaniu pred súdom predchádzalo:

- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava, Regionálne stredisko Košice v Zázname z prešetrenia podozrenia na chorobu z povolania vyhotoveného 9.5.2017 z návštevy 9.5.2017 konštatovalo, že na základe vykonaného prešetrenia pracovných podmienok a vykonávaných prác pri služobných činnostiach, ktoré žalobca ako profesionálny vojak vo B. Rožňava v roku 2014 vykonával, vzhľadom na preukázanie, že 4.3.2014 bol pri plnení služobných

povinností uhryznutý kliešťom, je možné, že jeho ochorenie vzniklo v súvislosti s výkonom služobných povinností,

- Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia ako vecne príslušný prvostupňový správny orgán rozhodnutím č. B./XX z 26.6.2017 žalobcovi invalidný výsluhový dôchodok nepriznal,

- Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia ako vecne príslušný správny orgán odvolaniu podanému účastníkom konania proti rozhodnutiu č. B./XX E. 26.6.2017 rozhodnutím z 3.8.2017 č. B./15 vyhovel a napadnuté rozhodnutie pre nesplnenie požiadaviek na riadne odôvodnenie zrušil. Druhým výrokom žalobcovi na základe § 40 ods. 1 a § 44 zákona č. 328/2002 Z. z. invalidný výsluhový dôchodok nepriznal, pretože neboli splnené podmienky ustanovené v citovaných ustanoveniach pre jeho priznanie,

- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Sekcia ľudských zdrojov rozhodnutím o odvolaní č. D./XXXX-XXXX zo 7.11.2017 rozhodnutie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. B./15 z 3.8.2017, ktorým Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia zrušil svoje rozhodnutie č. B./13 z 26.6.2017 a pre nesplnenie podmienok podľa § 40 ods. 1 a § 44 zákona č. 328/2002 Z. z. nepriznal A. A. invalidný výsluhový dôchodok, podľa § 59 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. zrušil a vec vrátil Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia na nové prejednanie a rozhodnutie z dôvodu rýchlosti a hospodárnosti konania,

- Úrazová komisia raketometného oddielu Rožňava, ktorej predsedal A. J. K. L., na zasadaní 11.1.2018, prerokovala služobný úraz žalobcu a na základe neho navrhla požiadať sekciu legislatívy a práva Ministerstva obrany Slovenskej republiky o právne posúdenie, či je možné služobný úraz riešiť za daných podmienok,

- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Sekcia legislatívy a práva listom z 29.3.2018 oznámilo Kancelárii Generálneho štábu ozbrojených síl Slovenskej republiky na základe žiadosti vo veci zabezpečenia jednotného postupu pri prešetrovaní údajného služobného úrazu bývalého profesionálneho vojaka A. A., že či v danej veci ide o služobný úraz, môže rozhodnúť len súd v občianskoprávnom konaní, ktorý na základe dôkazov predložených žiadateľom objektívne prešetrí kauzálny vzťah medzi príčinou a následkom (poštípanie kliešťom na vnútornej strane pravého stehna a vznikom choroby), ktorý sa mal stať počas výkonu služobnej činnosti,

- Úrazová komisia Raketometného oddielu Rožňava, ktorej predsedal A. J. K. L., na zasadaní 19.6.2018 v prítomnosti žalobcu ako poškodeného prerokovala podozrenie zo služobného úrazu žalobcu a prijala záver na základe stanoviska sekcie legislatívy a práva Ministerstva obrany Slovenskej republiky, že nie je oprávnená vo veci konať a navrhla veliteľovi rmo Rožňava služobný úraz spísaný 19.12.2017 ukončiť, pretože nejde o služobný úraz v zmysle čl. 14 ods. 1 smernice Ministerstva obrany č. 21/2017,

- Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia ako vecne príslušný správny orgán rozhodnutím z 8.8.2018 č. VÚSZ-65408041959904/25 žalobcovi na základe § 40 ods. 1 a § 44 zákona č. 328/2002 Z. z. invalidný výsluhový dôchodok nepriznal, pretože neboli splnené podmienky ustanovené v citovaných ustanoveniach pre jeho priznanie. Z odôvodnenia rozhodnutia pritom vyplynulo, že nebolo preukázané, že celková porucha zdravia žalobcu je dôsledkom služobného úrazu a Celoslovenská komisia na posudzovanie chorôb z povolania MZ SR uviedla, že žalobca nemá mať uznanú chorobu z povolania.

- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, sekcia ľudských zdrojov rozhodnutie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. B./XX z 8.8.2018, ktorým Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia podľa § 40 ods. 1 a § 44 zákona č. 328/2002 Z. z. nepriznal A. A. invalidný výsluhový dôchodok, podľa § 59 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. zrušilo rozhodnutím o odvolaní č. SEĽUZ-635-2/2018-OdSP z 26.10.2018 z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu, nepreskúmateľnosti a procesných väd, čo malo za následok jeho rozpor s § 3, 32, 33, 46 a 47 zákona č. 71/1967 Zb. a z dôvodu rýchlosti a hospodárnosti konania vec vrátil Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia na nové prejednanie a rozhodnutie,

- predmetom rokovania posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia č. 10/2019 Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia so sídlom v M., F. XX, konaného 23.10.2019, podľa zápisnice z neho, bolo posúdenie v súlade s § 87 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, či zdravotný stav a okolnosti k nemu vedúce zakladajú nárok na priznanie invalidity v zmysle § 40 odsek 1 a § 44 zákona č. 328/2002 Z. z. v spojitosti s § 54 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní, vo veci odvolania proti rozhodnutiu Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. B./13 z 26.6.2017,

- Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia ako vecne príslušný správny orgán rozhodnutím č. B./41 z 30.10.2019 žalobcovi invalidný výsluhový dôchodok nepriznal,

- Listom z 3.12.2019 žalobca požiadal Vojenský útvar sociálneho zabezpečenia o priznanie invalidného výsluhového dôchodku následkom služobného úrazu, ktorý sa stal 4.3.2014 pri plnení služobných povinností nebezpečnej udalosti,

- Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia ako vecne príslušný správny orgán rozhodnutím z 22.1.2020 č. B./45 konanie vo veci žiadosti o invalidný výsluhový dôchodok, o ktorý požiadal A. A., prerušil, pretože

sa začalo konanie o predbežnej otázke, pričom z odôvodnenia rozhodnutia vyplynulo, že konaním o predbežnej otázke je konanie o žiadosti veliteľa VÚ-8024 Rožňava o dokončenie konania vo veci A. A. proklamovaného služobného úrazu zo 4.3.2014.

19. Zo skutkových tvrdení strán sporu a dokazovania, ktoré predchádzalo odvolacím súdom zrušenému rozhodnutiu vo veci samej, je zrejmé, že k poškodeniu zdravia žalobcu, ktorého určenia ako služobného úrazu sa žalobca v tomto spore domáha, došlo 4.3.2014 (č. I. 28 a výsluch svedkyne na pojednávaní 22.3.2022). Zo Smernice č. 3/2005, resp. č. 21/2014 vyplýva oznamovacia povinnosť žalobcu najbližšiemu nadriadenému/veliteľovi, pričom písomný záznam ako podklad pre prípadnú registráciu úrazu s práceneschopnosťou nad jeden deň po jeho ohlášení N. O. L. 4.3.2014 nebol urobený. Záznam v Záznamníku úrazov a evidencie nebezpečných udalostí batérie podpory velenia urobil žalobca (č. I. 16). Zo Smernice č. 21/2014 vyplýva, že povinnosťou najbližšieho nadriadeného vojaka žalobcu bolo ohlásiť služobný úraz nadriadenému vojakovi (veliteľovi vojenského útvaru) a do dvoch pracovných dní po ohlášení vzniku služobného úrazu, a to počnúc práceneschopnosťou žalobcu, a spísať záznam o služobnom úraze (čl. 9 Smernice č. 21/2014). Úraz zo 4.3.2014 bol spísaný a hlásený 19.12.2017 (č. I. 36). Služobný pomer žalobcu ako profesionálneho vojaka skončil k 28.2.2017.

20. Žalobca podal na súde žalobu o určenie, že ide o služobný úraz v súvislosti nárokom podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 328/2002 Z. z.), ktorý podľa § 1 ods. 1 písm. c) upravuje sociálne zabezpečenie profesionálnych vojakov podľa zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, z ktorého sa podľa § 30 písm. e) zákona č. 328/2002 Z. z. poskytuje invalidný výsluhový dôchodok. V čase trvania služobného pomeru žalobcu sa tento (pomer) spravoval zákonom č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov a tiež zákonom č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinným od 1.1.2016.

21. Vychádzajúc z uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 28. februára 2023 sp. zn. 5CoPr/5/2022 súd svoju pozornosť zamerlal na skúmanie právomoci súdu prejednať a rozhodnúť daný spor.

22. Pre určenie právomoci tohto súdu je významným to, aký charakter vzťahu je medzi žalobcom a žalovanou. K otázke posúdenia vzťahu žalobcu ako bývalého profesionálneho vojaka k Slovenskej republike súd dáva do pozornosti uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. decembra 2018, sp. zn. 1KO/25/2018, v ktorom najvyšší súd uzavrel, že: „Vzťahy vplývajúce zo štátnej služby profesionálneho vojaka podľa zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov nemožno považovať pre ich povahu za veci súkromnoprávne (predovšetkým pracovnoprávne). Služobný pomer je a bol vždy charakterizovaný ako inštitút verejného práva. Tento vzťah nevzniká zmluvou, ale mocenským aktom služobného orgánu a po celú dobu jeho trvania sa výrazne odlišuje od pomeru pracovného, ktorý je naopak typickým súkromnoprávnym vzťahom, v ktorom majú účastníci tohto právneho vzťahu rovné postavenie. Uvedené sa prejavuje aj v právnej úprave týkajúcej sa vzniku, zmeny, priebehu a zániku štátnej služby, ako aj s tým súvisiacich otázok. Právna povaha štátnej služby profesionálneho vojaka postihuje osobitnú povahu „zamestnávateľa“ ako primárneho nositeľa verejnej moci, potrebu začlenenia profesionálneho vojaka do organizmu verejnej moci a účasť na jej výkone. Táto potreba zasahuje až tak ďaleko, že tu nejde o modifikáciu súkromnoprávneho pomeru, ale o špecifický služobný pomer verejného práva podľa zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. To potvrdzuje aj povaha právnej úpravy štátnej služby profesionálnych vojakov, ktorá má kódexový charakter a použitie Zákonníka práce je z prevažnej časti vylúčené (delegovaná pôsobnosť Zákonníka práce v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 v spojení s ustanovením § 217 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov).“

23. Verejnoprávne vzťahy ako vzťahy upravené normami verejného práva sú postavené na princípe nadriadenosti a podriadenosti subjektov (princíp subordinácie), v ktorých jeden zo subjektov (orgán verejnej moci) ukladá jednostranne druhému účastníkovi právneho vzťahu na základe zákona a presne ustanoveným spôsobom povinnosti prostredníctvom autoritatívnych administratívnych aktov aplikácie práva. V týchto vzťahoch vystupuje zjavne do popredia princíp nerovnosti účastníkov a chýba tu autonómia vôle podriadeného účastníka (pozri aj rozhodnutie pod sp. zn. 3Cdo/81/2007).

24. Vychádzajúc z vyššie uvedeného, služobný pomer žalobcu, a to i pokiaľ ide o jeho trvanie a nároky z neho vyplývajúce, vrátane tých, na ktoré má podľa zákona nárok až po jeho zániku (podľa § 40 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. invalidný výsluhový dôchodok náleží najskôr odo dňa skončenia služobného pomeru) bol a je s poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. decembra 2018, sp. zn. 1KO/25/2018 vždy inštitútom verejného práva a nie vzťahom súkromnoprávnym/pracovnoprávnym.

25. Ustanovenie § 3 CSP určuje, že súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Súkromnoprávne vzťahy, z ktorých vychádzajú súkromnoprávne spory a iné veci, sú charakterizované najmä právnou rovnosťou a vôľovou autonómiou ich účastníkov. Ich postavenie je rovnocenné, čo znamená, že jeden z účastníkov súkromnoprávneho vzťahu nie je oprávnený jednostranne ukladať povinnosti druhému účastníkovi a ani sám autoritatívne vynucovať splnenie povinnosti druhého účastníka súkromnoprávneho vzťahu. Nad rámec súboru týchto vzťahov podľa § 4 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú aj iné veci (nezaložené priamo na práve súkromnom) vtedy, ak to ustanovuje zákon (pozri odôvodnenie rozsudku Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 3Cdo/262/2006, časopis Zo súdnej praxe č. 2/2007).

26. Pod právomocou sa súhrne rozumie sumár oprávnení a povinností rozhodovacieho charakteru orgánov ochrany práva, uplatňovaných pri ochrane porušených alebo ohrozených subjektívnych práv jednotlivcov, fyzických alebo právnických osôb. Ústavná podoba tejto koncepcie je normatívne zakotvená v čl. 46 Ústavy SR, v zmysle ktorého každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Iný orgán ako súd disponuje právomocou poskytnúť ochranu porušenému alebo ohrozenému subjektívnemu právu iba v zákonom výslovne určených prípadoch, napr. správny orgán. Civilná právomoc súdov Slovenskej republiky predstavuje sumár právnych záležitostí súkromnoprávneho charakteru a iného charakteru iba vtedy, keď to zákon výslovne pripúšťa, pričom z procesného hľadiska, civilná právomoc súdov predstavuje procesnú podmienku (podmienku konania), ktorej nedostatok predstavuje neodstrániteľnú vadu konania (viď F., A., P., D., M., J., A., S., M., J., Q., M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 81, 82 s.).

27. O nároku na invalidný výsluhový dôchodok podľa § 81 ods. 3 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z. rozhoduje Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia. Žalobca nedisponuje rozhodnutím Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, ktorý by rozhodol o tom, či úraz, ktorý žalobca utrpel ako profesionálny vojak, je služobným úrazom. Pokiaľ sa žalobca domáha takého určenia domáha na súde, ide o vec, ktorá nepatrí do právomoci súdov. Nejde totiž o súkromnoprávnu vec v zmysle § 3 CSP. Neprichádza do úvahy ani aplikácia § 4 CSP, pretože to zákon neustanovuje a iný predpis takúto právomoc dáva inému orgánu ako súdu. Vzťahy medzi služobným úradom a vojakom sa prejednávajú a rozhodujú v osobitnom správnom konaní v tzv. konaní vo veciach služobného pomeru a vo veciach sociálneho zabezpečenia, ktoré sú preskúmateľné v rámci správneho súdnictva.

28. Žalobca právomoc súdu odvodzuje z § 191 odsek 1 zákona č. 346/2005 Z. z., resp. § 217 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. a primeraného použitia § 195 ods. 2 Zákonníka práce. Odkaz na toto ustanovenie obsahujúce definíciu pracovného úrazu a jeho primerané použitie, pričom § 29 zákona č. 328/2002 Z. z. vymedzuje služobný úraz, právomoc civilného súdu nezakladá. Súd dáva do pozornosti § 14 Zákonníka práce, podľa ktorého spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nároky z pracovnoprávných vzťahov (vrátane žalôb podľa § 137 písm. d) CSP) prejednávajú a rozhodujú súdy, a ten sa v uvádzaných ustanoveniach § 191 odsek 1 zákona č. 346/2005 Z. z. ani § 217 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. nenachádza. Právomoc civilného súdu konať o úraze nemožno vyvodiť ani, ako argumentuje žalobca, z čl. 17 odsek 1 smernice č. 21/2014. Záznam o úraze síce tvorí podklad pre orgány činné v trestnom konaní a súd, avšak takým súdom môže byť súd rozhodujúci v trestnej veci či súd v rámci správneho súdnictva a nemožno z neho vyvodiť konkrétnu právomoc civilného súdu podľa § 4 CSP rozhodnúť o určovacej žalobe z verejnoprávneho vzťahu.

29. Na tom nič nemení ani to, že určenie, ktorého sa žalobca domáha, predstavuje tzv. predbežnú otázku k nároku na priznanie invalidného výsluhového dôchodku, ktorého sa z tohto verejnoprávneho vzťahu medzi nimi domáha. Aj táto predbežná otázka si totiž zachováva verejnoprávny charakter a to vzhľadom na vzťah subjektov, ktorých sa týka, keď vychádza výlučne zo služobného pomeru žalobcu

k Slovenskej republike, ktorá je v spore žalovanou. Súd preto poukazuje na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2019 sp. zn. 5Cdo/12/2019 (rovnako ako súd odvolací). Obdobne potom, zdôrazňujúc verejnoprávny vzťah strán sporu, ktorých sa žalované určenie právnej skutočnosti v tomto spore týka, ide o vec, ktorá nepatrí do právomoci súdov. Pokiaľ žalobca vo svojom vyjadrení poukazoval na dve rozhodnutia najvyššieho súdu o tom, že spory o to, či ide o pracovnoprávny úraz, nerieši Sociálna poisťovňa, ale súd podľa ustanovení CSP, tieto sa týkajú pracovnoprávnych vzťahov, kde je daná právomoc súdu podľa § 3 CSP. V danom prípade sa však spor o určenie služobného úrazu týka verejnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a žalovanou, a preto sa tieto rozhodnutia na danú situáciu nevzťahujú. Orgánom oprávneným rozhodovať vo veciach existencie sociálneho zabezpečenia vojakov je Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia a do jeho právomoci patrí podľa § 81 ods. 3 písm. b) rozhodovanie o priznaní dávky výsluhového zabezpečenia, pričom to, či sa stal profesionálny vojak invalidným v dôsledku služobného úrazu posudzuje jeho posudková komisia (§ 87 ods. 1 písm. d) bod 2.), a teda skúma i existenciu služobného úrazu ako právnej skutočnosti. Súdny prieskum prichádza do úvahy iba v rámci súdov konajúcich o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov po vyčerpaní opravných prostriedkov v zmysle zákona č. 328/2002 Z. z..

30. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia dospel k záveru, že nie je oprávnený otázku, či ide o služobný úraz, riešiť, a to s odkazom na okamih hlásenia (nie tvrdeného vzniku) služobného úrazu, v zmysle záverov Úrazovej komisie Raketometného oddielu Rožňava na zasadnutí 19.6.2018, že nie je oprávnená vo veci konať a navrhla veliteľovi rmo Rožňava služobný úraz spísaný 19.12.2017 ukončiť, pretože nejde o služobný úraz v zmysle čl. 14 ods. 1 smernice Ministerstva obrany č. 21/2017. Preto Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia konanie o žiadosti žalobcu z 3.12.2019 o priznanie invalidného výsluhového dôchodku rozhodnutím z 22. januára 2020 prerušil.

31. V nadväznosti na to súd s poukazom na uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 28. februára 2023 sp. zn. 5CoPr/5/2022 (odsek 15. jeho odôvodnenia) uvádza, že: „podľa § 84 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. platí, že na konanie o dávkach a službách sociálneho zabezpečenia sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, 29.) ak tento zákon neustanovuje inak. Týmto všeobecným predpisom je zákon č. 71/1967 Zb. (ďalej aj správny poriadok), ktorý riešenie predbežných otázok upravuje vo svojom § 40 tak, že správny orgán si zásadne môže sám urobiť úsudok o predbežnej otázke a výnimku tvorí prípad, ak o predbežnej otázke už právoplatne rozhodol príslušný orgán (ods. 1) alebo ak ide o otázku, či a kto spáchal trestný čin, priestupok alebo iný správny delikt, alebo o osobnom stave fyzickej osoby, alebo o existencii právnickej osoby, ak patrí o tom rozhodovať súdu (ods. 2). V prejednávanej prípadе nešlo ani o jednu z označených výnimiek, preto ak otázka existencie služobného úrazu je iba predbežnou otázkou v označenom konaní vedeného Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia, potom Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia si na otázku existencie služobného úrazu mohol urobiť úsudok sám. Iba okolnosť, že Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia svoje konanie prerušil, neobstojí, pretože aj keď dôvodom prerušenia konania malo byť začatie konania o predbežnej otázke, ktorým je konanie o žiadosti veliteľa VÚ-8024 Rožňava o dokončenie konania vo veci A. A. proklamovaného služobného úrazu zo 4.3.2014, teda konanie odlišné od predmetného súdneho konania.“ Súd preto dáva do pozornosti, že zákon č. 328/2002 Z. z. v § 87 ods. 1 písm. d) bodu 2. zveruje posudkovej komisii o. i. posúdenie, či sa profesionálny vojak stal invalidným v dôsledku služobného úrazu.

32. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia vo veci priznania výsluhového dôchodku, ako i skúmania nároku na jeho trvanie, koná s profesionálnym vojakom i po zániku jeho služobného pomeru, pretože napriek zániku jeho statusu, práva z neho mu zostali zachované. Pokiaľ ide o prešetrenie toho, či úraz je úrazom služobným, s poukazom na znenie čl. 14 smernice č. 21/2014 v nadväznosti na právomoc súdu, podstatným je to, že úraz mal vzniknúť/vznikol ešte počas trvania služobného pomeru žalobcu k Slovenskej republike. Otázku poškodenia zdravia žalobcu ako služobného úrazu je preto aj s poukazom na odsek 15. odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu z 28. februára 2023 sp. zn. 5CoPr/5/2022 oprávnený vyhodnotiť a posúdiť Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia v rámci administratívneho (správneho) konania podľa § 81 ods. 2 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z.. Výsledok vyšetrenia služobného úrazu podľa čl. 14 Smernice č. 21/2014 tvorí jeden z podkladov pre vydanie rozhodnutia o priznaní dávky úrazového zabezpečenia zo strany Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, ktorej priznanie je závislé od posúdenia konkrétnej udalosti, či išlo, resp. či nešlo o služobný úraz. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia je však oprávnený splnenie kritérií podľa § 29 zákona č. 328/2002 Z. z. posúdiť sám, keď nejde o otázku, či a kto spáchal trestný čin, priestupok alebo

iný správny delikt, alebo o osobnom stave fyzickej osoby, alebo o existencii právnickej osoby, ak patrí o tom rozhodovať súdu.

33. Vo vzťahu k námietke žalobcu, že posudková komisia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia posudzuje len invaliditu vojaka v dôsledku služobného úrazu, resp. neposudzuje, či úraz je úrazom služobným, okrem už spomínaného uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2019 sp. zn. 5Cdo/12/2019, súd podporne poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 87/2014 z 10. septembra 2014. Zo skutkovej situácie v ústavným súdom preskúmanej veci je zrejmé, že Sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia rozhodovala o priznaní dávky úrazového poistenia, pričom ako predbežnú otázku riešila otázku existencie pracovného úrazu (na vyriešenie ktorej boli sťažovatelia v administratívnom konaní pred správnym orgánom odkázaní a poučení o možnosti podať určovaciu žalobu o existencii pracovného úrazu, čo sťažovatelia neurobili); podstatným však je to, že správny orgán sa zaoberá aj predbežnou otázkou a jej vyriešenie správnym orgánom je potom tiež predmetom preskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia v rámci správneho súdnictva.

34. Na základe uvedeného preto súd konanie pred nedostatok jeho právomoci podľa § 10 ods. 1 CSP zastavil a vec postúpil Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia ako orgánu, ktorý má právomoc konať o otázke nastolenej žalobcom (v rámci konania podľa § 81 ods. 3 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z.).

35. Pri rozhodovaní o trovách konania súd aplikoval ustanovenia § 262 ods. 1, § 256 ods. 1 a § 257 CSP; žalobca zastavenie konania zaviniť, keď žalobu podal na súd, ktorý nemá právomoc o jeho žalobe rozhodnúť. Z obsahu spisu však vyplynulo, že tak urobil preto, že bol na také konanie odkázaný Ministerstvom obrany Slovenskej republiky (listom z 15.1.2020), ktoré v danej veci koná v mene žalovanej, keď dospelo k záveru, že to či v danej veci ide o služobný úraz, môže rozhodnúť len súd v občianskoprávnom konaní, ktorý na základe dôkazov predložených žiadateľom objektívne prešetrí kauzálny vzťah medzi príčinou a následkom (poštiepanie kliešťom na vnútornej strane pravého stehna a vznikom choroby), ktorý sa mal stať počas výkonu služobnej činnosti (jeho list z 29.3.2018). Za daných okolností súd vzhliadol dôvody hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce aplikáciu § 257 CSP spočívajúce v okolnostiach prípadu, t. j. v dôvode, ktorý žalobcu k podaniu žaloby viedol. V spojení s povahou žalovaného subjektu i jeho predpokladanými trovami v tomto spore, ktorých nepriznanie do jeho pomerov významným spôsobom nezasiahne, považoval nepriznanie náhrady trov konania žalovanej voči žalobcovi aplikáciou § 257 CSP za spravodlivé.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu možno podať odvolanie na Mestský súd Košice do 15 dní odo dňa jeho doručenia (§ 357 CSP).

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh) (§ 363 CSP).